

ELS SINGULARS ANECDOTICS

(NOVA SÉRIE)

FELIP CORTIELLA

Tinc el deure i l'amor de destinar un lloc entre els meus singulars anecdòtics a aquest home de remarcad caràcter, que en la meva època tant ha lluitat i ha sofert en revelació de les idees.

Un diumenge de l'estiu de l'any 1902, anant jo amb Joan Puig i Ferrer en un tramvia de Barcelona cap als afores, aquell company me va fer conèixer a Felip Cortiella, que el vam trobar que anava amb uns obrers desvetllats com ell per l'ideal, a passar la festa en plena natura.

Felip Cortiella, tenint alguns anys més que nosaltres, ja era un home fet davant nostre, que encara érem adolescents, i el miràvem i l'escoltàvem amb aquella atenció fervorosa que es concedeix a l'individu que ens aventatja en experiència.

Havia anat a París, realçant el seu afany de treballador intel·lectual; havia publicat algunes obres originals i havia traduït el drama d'Octavi Mirbeau *Les Mauvais Bergers*, cèlebre en l'època.

Felip Cortiella es va interessar per a les nostres poesies, i recordo que ens va proposar fer-ne una lectura a un seu amic escriptor que havia de venir de València a estudiar la joventut literària catalana. No ens va dir el nom d'aquell escriptor, i ja no en volgué esmentar més en tornar a veure'ns.

A l'any següent, a l'«Aplec Catalanista», Manuel Ainaud va llegir en sessió pública la meva obra llavors inèdita *Les Grans Accions*, i jo vaig invitar Felip Cortiella a oir-la. Quan ja s'havia acabat la lectura,

aquell meu amic invitat va comparèixer amb uns companys seus, venint de celebrar una reunió a fi de fundar una agrupació d'intel·lectuals per a organitzar funcions de teatre modern (que va instituir-se amb el distintiu «Avenir», representant traduccions d'obres d'avençats autors estrangers i fins arribant a publicar un setmanari amb aital nom, on, sota el títol, deia: «Periòdic amb horitzons de perfecció»).

Aquella gent va comparèixer quan ja s'havia acabat la lectura de la meva obra, i Cortiella i els seus companys van demanar que se'n celebrés una nova lectura per a ells. Com érem a l'estiu, vam anar al port, ens aposentàrem a l'entorn d'una taula d'un quiosc de begudes, i allí jo vaig llegir els meus versos a aquella gent, que, en general, hi va cercar, més que la virtuositat del sentiment, l'atreviment de les idees. Però Felip Cortiella, amb tot i les seves teories i amb tot i presidir la colla d'àcrates, en el fons era un sentimental, i prou aquella mateixa vetlla m'ho va fer conèixer, escoltant les meves poesies, i més en la conversa de revelació que vam tenir després, quan restàrem nosaltres dos sols, marxant cap al nostre recolliment. Amb gran fervor em va parlar de les sortides que ell feia al camp, dels arbres, de les plantes, de les flors... i va mostrar l'emoció fent reviure valors d'amistat i satisfaccions de la seva vida plena d'esforços i sacrificis.

Me va explicar que en traduir *Els Mals Pastors* va voler anar a trobar el seu autor. «Octavi Mirbeau—digué Cortiella—vivía a

París, en un xalet de l'Avinguda de Bolonya, i com procurava evitar els visitants destorbadors, vaig pensar: Si demano aquest home donant el meu nom, no sabrà qui sóc jo, i potser es negarà a atendre'm. Vaig trucar a la porta de casa seva, i en sortir la serventa li vaig fer a mans un exemplar d'*El Plor de l'Auba*, preguntant que el presentés al senyor, al qual l'autor d'aquella obra sol·licitava veure. Al cap de poc, Mirbeau va fer venir a dir-me que entrés, i em va rebre content. Vaig enterar-lo de la meua traducció del seu drama, de la literatura catalana i dels nostres constants afanys per a la cultura del poble; i em va escriure i firmar un document concedint-me permís per a fer representar i imprimir aquella seva obra traduïda al català, sense pagar drets de propietat. I encara va enviar a cercar la seva dona per a ensenyar-li.

Una nit del desembre de l'any 1904, a Barcelona, en el memorable teatre de les Arts, mentre es representava *La Dama Alegre*, de Puig i Ferrer, trobant-me entre bastidors amb l'autor, va arribar Felip Cortiella i va ensenyar-nos sa traducció de *Rosmersholm*, amb els papers ja trets. Cercava a l'actor Enric Guitart, el qual, en companyia d'Anna Pahissa i altres elements notables, va representar-la, poc temps després, en el teatre «Circo Español», en celebració d'una de les «Vetllades Avenir». Cortiella ha estat un dels que més han treballat a Catalunya en propagació de les obres d'Enric Ibsen, i prou ho va poder constatar en l'article que va escriure per al fullet d'homenatge que vam publicar en ocasió de la mort del dramaturg noruec, en aquell extens article que el mateix amic nostre va compondre en el nostre taller d'impremta.

Quan Cortiella va editar el seu drama *El Morenet* (any 1905), desseguida ens en va portar a casa un exemplar per al meu germà i un per a mi, dient-nos: «He vingut avui mateix que l'he posat a la venda, a fi

que primerament no el vegéssiu en les llibreries i el compréssiu.» ¿Voleu més estímul d'amistat, sabent tenir amor propi d'autor? Les dedicatòries d'aquest escriptor als seus amics són breus i senzilles: «A l'amic... Afectuosament. Felip Cortiella.» Sols una vegada, en la biblioteca d'una entitat cultural, vaig trobar un exemplar del seu fullet *Irradiacions* dirigit a la Joventut, on l'autor, expansivament, deia que per a la Joventut escrivia les seves obres, que lluitava per a ella i que d'ella esperava molt. Per tant, caldria que la Joventut no s'oblidés de Felip Cortiella.

La lluita d'aquest intel·lectual ha estat la mateixa vida de l'home. Vingué un dia que els companys i els diaris ens donaren males noves de la salut de Cortiella, i temérem per a ell. Passà una temporada i vam saber el bon resultat. Una tarda de primavera, prop del monestir de Pedralbes, vaig trobar a aquell amic, que començava a fer el seu retorn a la natura, i s'uní amb mi en la seva sortida al camp i a la muntanya, per sobre la ciutat. Amb quin agraïment va parlar-me del doctor Domènec Martí Julià! Qui pogués immortalitzar aquí el record d'aquella tarda d'emoció amb la presència i les paraules de Felip Cortiella!

Joventut: llegeix el seu fullet *Irradiacions*, on aquest intel·lectual tan home expressa la lluita de la seva vida per a l'amor a l'Humanitat i a la Belleza. Compenetra el sentit, estima la fe que irradia en aquelles pàgines ennoblides per l'ideal d'un obrer tipògraf cantant la transcendència de l'art de la impremta. Allí, llegint, sentiràs parlar. És una conferència que ens va donar en l'«Ateneu Enciclopèdic Popular», de Barcelona, en una vetlla que hi vam acudir uns quants amics fidels a oir-la, i que el conferenciant, en acabar l'acte de la lectura i d'ésser aplaudit, continuà l'entusiasme del seu escrit defensant les idees i els sentiments vivint-ho en la vivor de la conversa.

PLÀCID VIDAL